

Odbor odpadů

Vršovická 65, 100 10 Praha 10

www.mzp.cz

V Praze dne 25. března 2021

METODICKÉ SDĚLENÍ

odboru odpadů MŽP k plnění některých povinností výrobců baterií a akumulátorů, elektrozařízení, pneumatik a vozidel dle zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností

V návaznosti na nabytí účinnosti zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností (dále jen „ZVUŽ“) dnem 1. ledna 2021 vydává odbor odpadů MŽP toto metodické sdělení, které má za cíl vyjasnit některé otázky týkající se plnění povinností výrobců baterií a akumulátorů, elektrozařízení, pneumatik a vozidel.

1. Nové povinnosti výrobců plnicích své povinnosti v individuálním systému (Hlava V ZVUŽ)

Výrobcům baterií a akumulátorů, elektrozařízení a pneumatik (resp. dle staré terminologie povinným osobám v oblasti zpětného odběru pneumatik) plnicích povinnosti v rámci rozšířené odpovědnosti výrobce v individuálním systému vzniká na základě ZVUŽ několik nových povinností proti stavu platnému do 31. 12. 2020, který byl definován zákonem o odpadech č. 185/2001 Sb.

1.1. Podmínky individuálních systémů dle ZVUŽ

Oproti předchozí právní úpravě ZVUŽ přesněji a jednotně stanoví podmínky, za kterých si výrobci mohou plnit své povinnosti individuálně. Individuálním systémem se dle § 3 odst. 1 písm. w) rozumí „systém zpětného odběru vytvořený a provozovaný samostatně, svým jménem a na vlastní náklady jedním výrobcem“. Aby tak systém bylo možné považovat za individuální, musí kumulativně naplnit podmínky, že je systém (i) vytvořený a provozovaný samostatně, (ii) jménem výrobce a (iii) na vlastní náklady výrobce a (iv) jediným výrobcem. V rámci individuálního systému tak výrobce bude typicky sám a přímo spolupracovat s provozovateli míst zpětného odběru, zpracovateli vybraného druhu výrobku a poskytovateli dodávek pro realizaci osvětové činnosti. Práva a povinnosti z jednotlivých smluvních vztahů budou plynout přímo výrobcí, který příslušné náklady řádně sám eviduje a promítá do výše své kauce a odděleně jím uváděných nákladů při prodeji výrobků (elektrozařízení a pneumatiky).

Sdílená forma výkonu těchto činností výrobců nebo i jen jejich koordinace ze strany třetí osoby nebo jedním ze zapojených výrobců by vedla k naplnění skutkové podstaty přestupku neoprávněného provozování kolektivního systému dle § 125 odst. 2 písm. d) ZVUŽ, a to zřejmě všemi zúčastněnými subjekty (§ 11 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich). Vznikne-li Ministerstvu životního prostředí při zápisu do Seznamu výrobců dle § 22 ZVUŽ pochybnost, zda navrhovatel neporušuje podmínky pro plnění povinností v rámci individuálního systému, podá podnět České inspekci životního prostředí oprávněné daný přestupek projednat. Zápis do Seznamu výrobců provedený Ministerstvem životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí

tak v takových případech nevytváří základ pro legitimní očekávání souladu s požadavky definovanými v ZVUŽ.

1.2. Dočasné fungování individuálních systémů na základě přechodného ustanovení v zákoně o výrobcích s ukončenou životností

Pro stávající výrobce baterií a akumulátorů, elektrozařízení a pneumatik platí přechodné ustanovení vymezené v § 141 odst. 3 ZVUŽ: „Výrobce nebo pověřený zástupce, který byl ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona zapsán v Seznamu výrobců elektrozařízení nebo v Seznamu výrobců baterií a akumulátorů podle zákona č. 185/2001 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, a povinná osoba, která byla ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona zapsána v Seznamu povinných osob v oblasti zpětného odběru pneumatik podle zákona č. 185/2001 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jsou povinni postupem stanoveným tímto zákonem pro změny údajů zapsaných v Seznamu výrobců přizpůsobit zapsaný stav stavu požadovanému tímto zákonem, a to ve lhůtě 120 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.“

Výrobci výše uvedených výrobků mají tedy přechodnou lhůtu 4 měsíce na to, aby uvedli svůj individuální systém zpětného odběru výrobků s ukončenou životností do stavu dle požadavků ZVUŽ, resp. aby zaslali Ministerstvu životního prostředí návrh na změnu systému, ve kterém doloží způsob plnění nových zákonných povinností.

1.3. Možnost odchýlení se od povinnosti doložit do 3. 5. 2021 Ministerstvu životního prostředí změnu individuálního systému dle § 141 odst. 3 ZVUŽ

Na základě této části metodického sdělení umožňuje Ministerstvo životního prostředí výjimku z postupu podle bodu 1.2. výše, resp. povinnosti definované v § 141 odst. 3 ZVUŽ přizpůsobit individuální systémy do 3. 5. 2021 novým požadavkům ZVUŽ. Tato výjimka se týká výhradně výrobců automobilových nebo průmyslových baterií či akumulátorů, a vychází z těchto předpokladů:

- Na základě zákona o odpadech č. 185/2001 Sb. nebylo možné, aby výrobci plnili ve vztahu k automobilovým nebo průmyslovým bateriím či akumulátorům své povinnosti zajištění zpětného odběru a využití prostřednictvím kolektivních systémů.
- Stávající kolektivní systémy pro oblast přenosných baterií a akumulátorů dlouhodobě zajišťují pro individuální výrobce automobilových nebo průmyslových baterií či akumulátorů určité služby, resp. je zastupují či zjednodušují možnosti plnění povinností v rámci individuálních systémů.
- ZVUŽ umožňuje od 1. 1. 2021 plnit povinnosti výrobců automobilových nebo průmyslových baterií či akumulátorů prostřednictvím kolektivních systémů, nicméně dosud Ministerstvo životního prostředí nevydalo oprávnění, které by některému z existujících kolektivních systémů rozšiřovalo dané oprávnění i ve vztahu k automobilovým nebo průmyslovým bateriím či akumulátorům.
- Některé existující kolektivní systémy projevily vůli k rozšíření daného oprávnění též pro skupiny automobilových nebo průmyslových baterií či akumulátorů.
- Řada výrobců automobilových nebo průmyslových baterií či akumulátorů aktuálně projevuje zájem o službu kolektivního plnění

Ministerstvo životního prostředí

Výrobce automobilových nebo průmyslových baterií či akumulátorů zapsaný v Seznamu výrobců nemusí do 3. 5. 2021 doložit Ministerstvu životního prostředí že přizpůsobil svůj individuální systém požadavkům vyplývajícím ze ZVUŽ, tudíž si nemusí ani zřizovat vázaný bankovní účet ve smyslu § 31 odst. 2 ZVUŽ, a to za předpokladu, že uzavře a doloží Ministerstvu životního prostředí smlouvu s kolektivním systémem, kterému bylo vydáno oprávnění dle § 31m zákona o odpadech č. 185/2001 Sb. V rámci této smlouvy musí být uveden závazek budoucího plnění zákonných povinností v kolektivní systému, který požádal či hodlá v blízké budoucnosti požádat o vydání příslušného oprávnění [§ 36 ve spojení s písm. b) a c) § 76 ZVUŽ]. Z dané smlouvy tedy musí vyplývat i vůle daného kolektivního systému o rozšíření oprávnění k zajišťování povinností výrobců automobilových nebo průmyslových baterií či akumulátorů ve smyslu písm. b) a c) § 76 ZVUŽ.

Výrobci zapsaní v Seznamu výrobců (<http://iris.mzp.cz/Aplikace/aba.nsf>) doloží výše uvedenou podepsanou smlouvu Ministerstvu životního prostředí do 31. 5. 2020. Výrobci, kteří dosud nejsou v Seznamu zapsaní, a kterým vznikají povinnosti definované ve ZVUŽ ve vztahu k automobilovým nebo průmyslovým bateriím či akumulátorům, podají návrh na zápis do Seznamu v souladu s bodem 1.4 tohoto sdělení, a doloží danou smlouvu Ministerstvu životního prostředí neprodleně po jejím uzavření.

1.4. Povinnosti výrobců ve vztahu k prováděcímu předpisu

Tam, kde způsob plnění povinností výrobců upravovala do 31. 12. 2020 prováděcí vyhláška podle starého zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech (jde o vyhlášku č. 170/2010 Sb., o bateriích a akumulátorech, vyhlášku č. 352/2005 Sb., o nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady, nebo vyhlášku č. 248/2015 Sb., o podrobnostech provádění zpětného odběru pneumatik), tak platí, že do doby vydání prováděcí vyhlášky ke ZVUŽ („výrobová vyhláška“), platí pravidla definovaná v těchto uvedených vyhláškách. To se týká i zapisování nových výrobců baterií a akumulátorů, elektrozařízení a pneumatik do Seznamu výrobců. Dokud nevejde v platnost výrobová vyhláška, budou noví výrobci, na které se vztahuje povinnost zapsání v Seznamu, postupovat dle zákona o odpadech č. 185/2001 Sb., a dle prováděcích předpisů k tomuto zákonu. Následně, až vejde v platnost výrobová vyhláška, budou výrobci ze strany MŽP vyzýváni, aby uvedli návrh na zápis do seznamu výrobců do takového stavu, aby odpovídal požadavkům výrobové vyhlášky.

V případě, že některý z již zapsaných výrobců v Seznamu doloží Ministerstvu životního prostředí změny svého individuálního systému dříve, než bude vydána výrobová vyhláška, Ministerstvo životního prostředí bude i zde postupovat obdobně, tzn., že po nabytí účinnosti výrobové vyhlášky vyzve výrobce k doložení relevantních změn, resp. způsobů plnění vyhláškou detailněji specifikovaných povinností.

1.5. Povinnost poskytnutí kauce

Výrobci mají nově na základě ustanovení § 31 ZVUŽ povinnost poskytnout na zvláštní vázaný účet kauci, která dosahuje nejméně 20 % ročních nákladů daného výrobce na zajištění zpětného odběru, zpracování a využití nebo odstranění výrobků s ukončenou životností. Tato kauce je vytvořena na základě předpokládaných budoucích nákladů na zajištění zpětného odběru, zpracování a využití nebo odstranění výrobků s ukončenou životností, nikoliv na základě nákladů z let předchozích (např. u pneumatik dochází k navýšení sběrné kvóty z 65 % na 70 %, a kauce tak musí odrážet vyšší náklady na zpětný odběr než pro předchozí období).

Ministerstvo životního prostředí

Povinnost poskytnout kauci mají všichni výrobci plnící své povinnosti v individuálním systému, přičemž za tímto účelem zřídí zvláštní vázaný účet v České republice u banky nebo u pobočky zahraniční banky se sídlem v členském státě Evropské unie. ZVUŽ ani připravovaná výrobová vyhláška neobsahuje bližší specifikaci zvláštního vázaného účtu, nicméně ze smlouvy o zřízení tohoto vázaného účtu by mělo vyplývat, že byl zřízen za účelem ukládání finančních prostředků na pokrytí nákladů spojených se zajištěním nakládání s výrobky daného výrobce.

Výrobová vyhláška pak bude definovat náležitosti formuláře pro podání žádosti o souhlas k čerpání peněžních prostředků ze zvláštního vázaného účtu. Tento formulář bude obdobou formuláře, který je uveden v příloze č. 9 vyhlášky č. 352/2005 Sb., o nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady.

Přestože ZVUŽ ukládá výrobci povinnost skládat kauci již od 1. ledna 2021, resp. ZVUŽ neobsahuje pro tento případ žádné zvláštní přechodné ustanovení, vykládá Ministerstvo životního prostředí ustanovení § 31 tak, že i zde se uplatní pro zřízení vázaného účtu lhůta 120 dní definovaná ve výše uvedeném přechodném ustanovení § 141 odst. 3 ZVUŽ. Informace o zřízení zvláštního vázaného účtu tak musí být součástí změny v návrhu na zápis doloženého výrobcem Ministerstvu životního prostředí dle bodu 1. a bodu 1.2. výše.

Podrobnosti, jak mají být finanční prostředky kauce ze strany výrobce použity, jsou blíže specifikovány v § 32 ZVUŽ.

1.6. Realizace osvětových a informačních aktivit ve vztahu ke konečným uživatelům

Na základě ustanovení § 13 jsou všichni výrobci vybraných výrobků povinni ve vztahu ke konečným uživatelům provádět informační a osvětové aktivity. V souladu s požadavky evropské směrnice o odpadech mají tyto aktivity přitom zahrnovat podávání informace o

- možnostech předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků,
- možnostech přípravy vybraných výrobků s ukončenou životností k opětovnému použití,
- požadavku, aby výrobky s ukončenou životností byly odevzdávány na místech k tomu určených, zejména aby nebyly odstraňovány jako netříděný komunální odpad,
- negativních dopadech nelegálního zbavování se výrobků s ukončenou životností mimo místa určená k jejich odkládání na životní prostředí,
- způsobu zajištění zpětného odběru a
- případných dalších skutečnostech relevantních zejména pro elektrozařízení (§ 63) nebo baterie a akumulátory (§ 82).

Podrobnosti k realizaci výše uvedených osvětových aktivit budou přitom blíže definovány výrobovou vyhláškou.

1.7. Oddělené uvádění nákladů na daňových dokladech na zajištění povinností spojených se zpětným odběrem

Výrobci elektrozařízení, distributoři a poslední prodejci mají nově dle § 73 ZVUŽ povinnost uvádět při prodeji elektrozařízení odděleně od ceny elektrozařízení náklady na zpětný odběr, zpracování, využití a odstranění odpadního elektrozařízení. Tyto náklady jsou uváděny buď na jeden kus nového elektrozařízení nebo jeden kilogram nových elektrozařízení. Informace je na daňovém dokladu uvedena formou samostatného údaje podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Obdobná povinnost platí již od roku 2015 také pro pneumatiky, na

Ministerstvo životního prostředí

základě § 99 ZVUŽ byl nicméně způsob uvádění viditelného příspěvku upřesněn. Podrobně je tato problematika vysvětlena v metodickém pokynu odboru odpadů Ministerstva životního prostředí, který je zveřejněn webových stránkách MŽP zde: https://www.mzp.cz/cz/oddelene_uvadeni_nakladu.

1.8. Povinnosti individuálních výrobců při uzavření smlouvy o kolektivním plnění s provozovatelem kolektivního systému

Dle ustanovení § 24 odst. 1 ZVUŽ mají osoby zapsané v Seznamu výrobců povinnost oznámit Ministerstvu životního prostředí, že zanikly důvody pro jejich zápis v Seznamu výrobců, do 30 dnů ode dne, kdy tato skutečnost nastala, a to i v případě, že výrobce nebo pověřený zástupce, kteří plnili své povinnosti stanovené ZVUŽ v individuálním systému, uzavřou smlouvu o kolektivním plnění s provozovatelem kolektivního systému pro všechny vybrané výrobky uváděné na trh. Jinými slovy, výrobci baterií a akumulátorů, elektrozařízení a pneumatik mají na základě ZVUŽ povinnost do 30 dnů od uzavření smlouvy o kolektivním plnění oznámit Ministerstvu životního prostředí skutečnost, že již plní své povinnosti v kolektivním systému a nikoliv v individuálním.

1.9 Zrušení povinnosti výrobců a akreditovaných zástupců vybraných vozidel

Výrobci a akreditovaní zástupci vybraných vozidel od 1. ledna 2021 nemají povinnost zasílat Roční zprávu výrobce a akreditovaného zástupce vybraných vozidel o dosažení cílů stanovených v § 37 odst. 7 písm. b) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Výrobci a akreditovaní zástupci tedy již v roce 2021 výše uvedenou roční zprávu nezasílají, neboť ZVUŽ neobsahuje přechodné ustanovení, dle kterého by roční zpráva dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech musela být zasílána.

2. Výrobci plní své povinnosti v kolektivním systému (Hlava VI ZVUŽ)

Výrobců baterií a akumulátorů, elektrozařízení a pneumatik plní své povinnosti prostřednictvím kolektivního systému se ZVUŽ přímo nedotýká, nicméně lze očekávat, že průběžně všichni tito výrobci obdrží nové smlouvy o kolektivním plnění, které budou vytvořené tak, aby odpovídaly požadavkům ZVUŽ.

3. Provozovatelé kolektivních systémů

Přechodné ustanovení § 142 odst. 1 ZVUŽ umožňuje kolektivním systémům, které mají oprávnění k provozování kolektivního systému na základě starého zákona o odpadech platné v den předcházející dni nabytí účinnosti ZVUŽ, provozovat kolektivní systém do 31. 12. 2022, nebo do nabytí právní moci rozhodnutí o žádosti o vydání oprávnění k provozování kolektivního systému podle ZVUŽ, jejímž předmětem je provozování téhož kolektivního systému, pokud byla tato žádost podána do dne 31. prosince 2022.

Provozovatelé stávajících kolektivních systémů mají tedy dva roky na to, aby podali novou žádost o vydání oprávnění k provozování kolektivního systému obsahující všechny požadavky § 36 ZVUŽ.

Ministerstvo životního prostředí

Schválil: Ing. Bc. Jan Maršák, Ph.D., ředitel odboru odpadů

Aktualizovaná verze metodického sdělení ze dne 9. února 2021